

2017
BI
■ SINTEZE
■ SCHEME
■ TESTE D
Conform
stabilit
ISTORIE

CLEOPATRA
DIVI AV GAB
MEXCOSI III P
NEGAVGIR
Cleopatra M
Tudora Piț
ISTORIE
clasa
ramis

Istorie

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
Sorin Dane
Maria Ochescu
Minodora Perovică
ISTORIE UNIVERSALĂ
atlas școlar
ilustrat
Lucrarea este în concordanță cu programa școlară în vigoare.
ATLASE CORINT

**Figuri legendare de voievozi, domnitori
și conducători locali**

Întemeietori de țară - Gelu, Dragoș, Basarab I

Sat medieval

Voievodul Basarab I

Bătălia de la Posada

Voievodul Dragoș

Descoperiri

În Evul Mediu, românii au fost organizați în mai multe state, numite **cnezate** și **voievodate**. Despre conducătorii lor, numiți **cnezi** și **voievozi**, s-au scris numeroase legende și mărturii istorice.

Demult, cu peste o mie de ani în urmă, în partea țării noastre numită **Transilvania**, s-a format un mic voievodat, condus de **Gelu**. În fața atacurilor din partea vecinilor săi, voievodul Gelu a luptat cu hotărâre și curaj pentru a-și apăra țara și oamenii, fiind amintit adeseori în legendele locului.

Între Carpați și Dunăre, în secolul al XIV-lea, a trăit un alt voievod, **Basarab I**. Acesta este cunoscut drept întemeietorul statului Țara Românească. Atunci când regele Ungariei, Carol Robert de Anjou, i-a cerut să i se supună, voievodul a refuzat. Prin victoria pe care a obținut-o împotriva regelui Ungariei la **Bătălia de la Posada**, din anul 1330, Basarab I a câștigat libertatea țării.

AUTONOMII LOCALE ȘI INSTITUȚII LOCALE ÎN SPAȚIUL ROMÂNESC (SECOLELE IX–XVIII)

- Construcția statală în spațiul românesc a reprezentat un proces continuu, care are ca rezultat, între secolele al IX-lea și al X-lea, constituirea primei formațiuni politice medievale – țări, cnezate, voievodate și altele.
- Până către secolul al XIII-lea, izvoarele istorice au consemnat că regiunile de la nordul Dunării a fost dominată de mișcările populațiilor migratoare. Printre migrații migratori din aceste zone au fost maghiarii – stabiliți în Pannonia, unde au întemeiat un stat propriu sub conducerea lui Arpad, apoi, după anul 1000, pecenegii, uzi și turcii, iar la 1240–1241, tătarii. Cei din urmă s-au retras ulterior în zonele de la nordul râului Negre, unde au format Hanatul Hoardei de Aur, care și-a exercitat dominația asupra zonei extracarpatică. Statul tătarilor a reprezentat o barieră în calea expansiunii Imperiului Bizantin, a Ungariei sau a principatului kievean.
- Forma de organizare socială a românilor la începutul Evului Mediu a fost obștea sătească. Situația acestora poate fi atestată în urma săpăturilor arheologice efectuate în centrele cneziale sau voievodale sau în cetățile fortificate de la Cuhea, Dăbâca, Biharea, Păcuiul lui Soare. În plan social, izvoarele istorice, inclusiv cercetările arheologice, au reliefat apariția în cadrul obștilor a diferențierilor sociale – o categorie privilegiată (boierimea/nobilimea), deținătoare de pământuri întinse, și oamenii liberi.
- Izvoarele istorice medievale au permis cunoașterea numelor unora dintre conducătorii locali și a formațiunilor pe care le conduceau, după cum urmează:

Transilvania și Banat

Cronica lui Anonymus, notarul anonim al regelui Ungariei Bela al III-lea, *Gesta Hungarorum* și datează probabil de pe la 1200.

- Voievodatul lui Menumorut – între Tisa, Mureș și Munții Apuseni;
- Voievodatul lui Gelu – în Podișul Transilvaniei;
- Voievodatul lui Glad – în Banat;
- Voievodatul lui Gyla (succesor al lui Gelu).

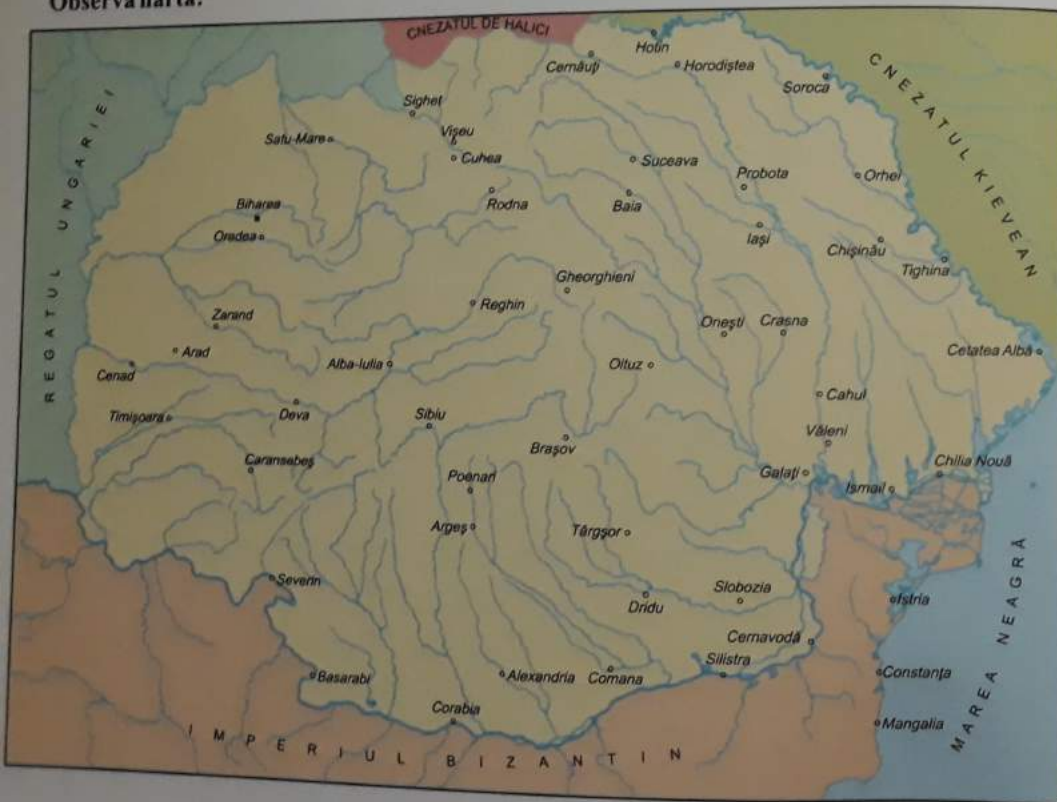
La sfârșitul secolului al IX-lea, voievozii menționați se aflau în conflict cu maghiarii.

Legenda Sfântului Gerard, călugăr care a trăit în secolul XI, mai precis între anii 981–1046. Gerard era un călugăr benedictin, originar din Veneția, care a ajuns în misiune în Banat

Unitatea III. Japte istorice și personalități în Epoca Medievală

1. Formarea statelor medievale românești

Observă harta!

Reține!

Exersează!

1. Localizează și notează, pe harta alăturată, numele cnezatelor și voievodatelor secolele IX-XIII.

- **Precizează limitele teritoriilor acestor formațiuni prestatale.**

Exemplu: Voievodatul lui Menemur se află în Crișana, între Tisa, Mureș

---

2. Ordonează cronologic evenimentele menționate, numerotând în casete:

- cucerirea Transilvaniei de către unguri;
- câștigarea independenței Țării Românești;
- întemeierea statului independent Moldova;
- anexarea Dobrogei la Țara Românească;
- colonizarea Transilvaniei cu sași și secui.

3. Colorează pe axa timpului evenimentele urmând codul culorilor, secolele care corespond cu evenimentele medievale românești.

■ Țara Românească
 ■ Moldova
 ■ Dobrogea

sec. IX	X	XI	XII	XIII

4. Explică în două enunțuri, importanța întemeierii statelor medievale românești.

Exersează!

1. Localizează și notează, pe harta alăturată, numele cnezatelor și voievodatelor românești din secolele IX-XIII.

- **Precizează limitele teritoriilor acestor formațiuni prestatale.**

Exemplu: Voievodatul lui Menumorut se află în Crișana, între Tisa, Mureș și Someș.

---

2. Ordonează cronologic evenimentele menționate, numerotând în casete:

- cucerirea Transilvaniei de către unguri;**
- câștigarea independenței Țării Românești;
- întemeierea statului independent Moldova;
- anexarea Dobrogei la Țara Românească;
- colonizarea Transilvaniei cu sași și secui.

3. Colorază pe harta următoarele regiuni, respectând codul culorilor, secolele care corespund întemeierii statelor

TRANSILVANIA DE LA VOIEVODAT LA PRINCIPAT

Forma sub care Transilvania s-a constituit ca stat **o dată cu cucerirea maghiară** a fost voievodatul, instituție specifică valahilor și slavilor. Acesta s-a menținut până spre mijlocul secolului al XVI-lea, când Transilvania a devenit principat sub suzeranitate otomană. Deși erau majoritari, statutul politic al românilor s-a degradat continuu și în cele din urmă ei au fost practic eliminați din viața politică a Transilvaniei.

Voievodatul transilvan. **Cucerirea Transilvaniei de către maghiari** s-a încheiat în secolul al XIII-lea; în 1222 ei sunt atestați documentar la limita sa răsăriteană, pe linia Carpaților. **Organizând teritoriile cucerite**, regatul ungar a încercat să instituie **principatul**, după model apusean, dar până la urmă s-a impus voievodatul, **preluat de la populația autohtonă**. Primul voievod (*doc 1*) atestat documentar în fruntea statului transilvan a fost Leustachiu; el avea atribuții administrative, judiciare și militare, o cancelarie proprie și beneficia de autoritatea unui vicevoievod.

Transformat și adaptat intereselor puterii locale, voievodatul și-a menținut titulatura și autonomia în toată perioada de stăpânire maghiară, devenind principat abia în 1541, sub suzeranitate turcească. Episcopii în fruntea voievodatului transilvan au ființat adevărate dinastii, cărora regali le-a acordat largi prerogative. Așa a fost, la sfârșitul secolului al XIII-lea și începutul secolului al XIV-lea, cazul voievozilor Roland Bors și Ladislav Konyar.

CERCETEAZĂ ȘI RĂSPUNDE 2

1 Voievodatul Transilvaniei sub suzeranitatea Regatului ungar (secolele XII–XVI)

Urmărește pe hartă organizarea administrativ-teritorială a Transilvaniei.

Studiu

Cronici maghiare despre români

O primă și foarte cunoscută cronică maghiară ce cuprinde informații despre români este *Gesta Hungarorum* (Faptele Ungurilor). Ea reprezintă cea mai completă și mai bogată relatare medievală despre stările de lucruri găsite de unguri la pătrunderea lor în teritoriile locuite de români. La sfârșitul secolului al XIII-lea, Simon de Kéza, cronicar maghiar de origine spaniolă, care i-a cunoscut bine pe români, confirmă și regea cu noi date informaționale lui Anonymus, într-o altă cronică, *Gesta Hunnorum et Hungarorum* (Faptele hunilor și ungarilor).

În cronică domniei lui Ludovic de Anjou, realizată de secretarul acestuia Ioan de Târnavă, sunt oferite date importante privind acțiunile voievodului Bogdan din Maramureș de a scoate Moldova din sfera de influență maghiară și de a o organiza într-un stat. În 1358 a apărut *Cronica pictată de la...*

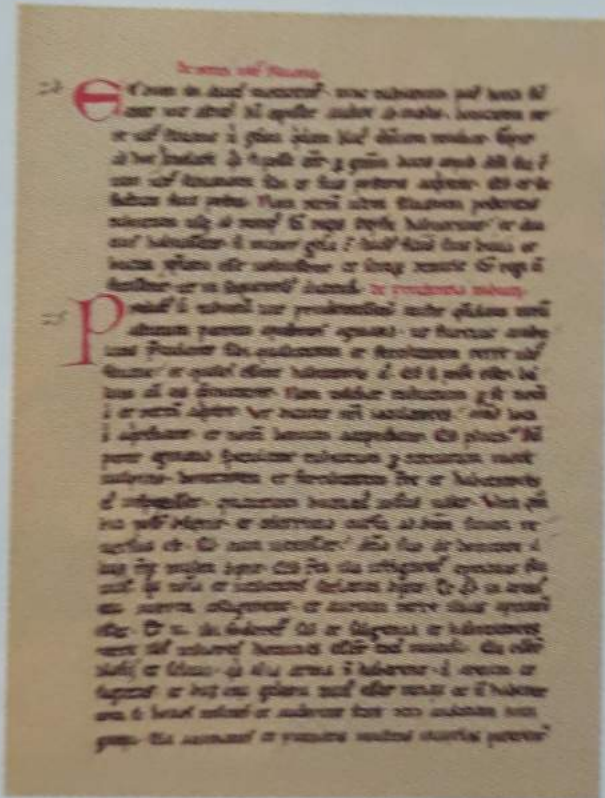
2 Tripartitum-ul lui Werböczi

Apărut la Cluj în 1517, *Tripartitum-ul* a fost promulgat în urma răscoalei lui Gheorghe Doja și...

EAN

**ANONYMUS,
GESTA HUNGARORUM
(facsimil)**

*Formarea statului medieval
Moldova*

*...Cându păstorii din munții
ungurești pogorându după vânat,*

VEZA

BĂTĂLIA DE LA POSADA
(Cronica pictată de la Viena)

DUNĂREA

PIESE DE HARNĂȘAMENT
DE LA CETĂȚENI-ARGHES
(sec. XIII-XIV)

Voievodul Gelu

Tuhutum, tatăl lui Horca, un om șiret, a prins de veste de la locuitori despre bunătatea „țării de dincolo de păduri” unde stăpânea un român, **anume Gelu...** Și s-au luptat cu înversura, învingându-i ostașii ducelui Gelu și mulți dintre ei fură prinși.

Anonymus, Gesta Hungarorum